

Forfatningsarbejdet - kort fortalt

Forfatningskommissionens sekretariat

PJECE NR. 1

Forfatningsarbejdet - kort fortalt

Forfatningskommissionens sekretariat

PJECE NR. 1

Forfatningsarbejdet - kort fortalt. Copyright © Forfatningskommissionen

Udgivelsesår: 2020

Layout: iCICERO Grafisk produktion, Nuuk

Fotos: Leiff Josefsen & Forfatningskommissionens Sekretariat

Tryk: AKAPRINT A/S, Aarhus

Udarbejdet af: Forfatningskommissionens Sekretariat

Antal: 15.000

ISBN: 978-87-972561-0-7

Forfatningskommissionens Sekretariat

Noorlernut 4, st.

Postbox 4034

3900 Nuuk

Telf.: +299 34 66 70

E-mail adresse: tunngavik@nanoq.gl

Hjemmeside: www.tunngavik.gl

Facebook-side: <https://www.facebook.com/Forfatningskommissionen>

Alle rettigheder forbeholdes

Det er ikke uden skriftligt samtykke fra udgiver tilladt at kopiere eller på anden vis affotografere dette hæfte eller dele deraf eller anvende hæftet ved radio- eller tv-udsendelser. Undtaget herfra er korte uddrag og citater i anmeldelser.

Kopiering kun tilladt i forbindelse med aftale med Copydan.

INDHOLD

Forord

1. Kommissionens arbejdsgrundlag
2. Kommissionens vigtigste opgave
3. Begrebet "grundlov" – hvad betyder det?
4. Hvorfor skal grønlanderne have en grundlov?
5. Borgerinddragelse
6. Program for perioden 2020-2021

Anvendt litteratur

Forord

Som indledning på vores oplysningskampagne om en kommende grundlov, udgiver vi hermed denne pjece "Forfatningsarbejdet - kort fortalt".

Formålet med dette initiativ er at give offentligheden information om væsentligste sider ved forfatningsarbejdet.

Hvad arbejder kommissionen med?

Hvordan skal begrebet "grundlov" forstås?

Hvorfor skal en grønlandsk stat have en grundlov, såfremt denne oprettes engang i fremtiden?

Hvordan bliver borgerne inddraget i det igangværende arbejde med en grønlandsk forfatning?

Hvordan agter kommissionen at gribe arbejdet an på kortere sigt?

Med udgangspunkt i disse spørgsmål indleder vi vores informationsarbejde om arbejdet med forfatningen, med håb om at borgerne på den måde kan få svar på nogle af deres spørgsmål.

Afslutningsvis skal bemærkes, at vi også agter at udarbejde andet end trykt materiale, bl.a. radio- og tv-udsendelser. Det er vort håb, at også disse vil blive taget godt imod af borgerne.

Vi ønsker alle en god læselyst.

Med venlig hilsen

Karen Kiær Jakobsen, sekretariatschef

1. Kommissionens arbejdsgrundlag

Kommissionens arbejdsgrundlag er "Kommissorium for Grønlands Forfatningskommission", som blev givet af Naalakkersuisut i 2019. Desuden udgør tillægget til kommissoriet "Forudsætninger for rammerne i kommissoriet for Forfatningskommissionens arbejde", ligeledes fra 2019, også udgangspunktet for arbejdet i kommissionen, som et idègrundlag.

Det daværende Naalakkersuisut tildelte således kommissionen den opgave at udarbejde et udkast til en forfatning.

Det vil sige: På baggrund af dette opdrag, er kommissionen nu i fuld gang med at udarbejde det første udkast til en grønlandsk forfatning.

Så snart dette første udkast foreligger, vil det blive sendt ud i offentlig høring, hvilket forventes at ske efter nytår. Høringsmaterialet og nærmere information derom vil blive meddelt i løbet af denne vinter.

Kommissionen går efter at afholde to høringsrunder. Det første udkast bliver efterfulgt af et andet udkast, som også bliver sendt i offentlig høring, når borgernes bemærkninger fra den første høring er blevet samlet og gennemgået.

Det tredje trin bliver, at kommissionen udarbejder en betænkning vedrørende arbejdet i kommissionen og det kommende forslag til en forfatning.

I den forbindelse kræver Naalakkersuisut, at forfatningsudkastet skal være udformet som et lovforslag ved afleveringen til Naalakkersuisut,

"hvortil der er udarbejdet bemærkninger til forslaget og forslagets enkelte bestemmelser. Dette kan indgå i Forfatningskommissionens betænkning, sammen med rapporter o.l., der udarbejdes i arbejdsgrupperne."

Det vil sige: Det kræves således af kommissionen, at denne udarbejder udkastet til forfatning som et gennemarbejdet lovforslag. Det kræves desuden, at der til lovforslaget vedlægges nødvendige bemærkninger og oplysninger. Betænkningen skal dermed ikke stå alene. Endelig skal der udarbejdes et letforståeligt resumé af betænkningen.

2. Kommissionens vigtigste opgave

I kommissoriet for kommissionen kan læses:

“Forfatningen skal være baseret på og danne ramme om det grønlandske folks kultur, sprog og identitet.

Historisk betragtet vil udgangspunktet for inddragelsen af kultur, sprog og identitet være grønlandsk, hvilket vil sige det oprindelige grønlandske folks. Men forfatningen skal tage fuldt hensyn til, at der i nutidens Grønland findes mange borgere med anden baggrund.”

Det vil sige: Forfatningen skal være *det grønlandske folks* forfatning.

Uden at uddybe dette yderligere, vil vi her benytte den danske grundlov som eksempel. *Det danske folks* kultur, historie og identitet aftegner sig i den danske grundlov. Kongemagten, kristendommen, demokratiet, magtens tredeling (den lovgivende, udøvende og dømmende magt) fremstår som nogle af det danske folks værdier i deres grundlov.

Således fremstår kommissionens hovedopgave tydeligt. Forfatningen skal udarbejdes på *grønlandsk* – på vort eget sprog.

Forfatningen skal også udarbejdes med udgangspunkt i den grønlandske *tankegang*. For at sikre dette skal forfatningen præcisere, hvilke værdier, det grønlandske folk i fællesskab ønsker at prioritere. Her vil det være tilstrækkeligt at nævne et par eksempler: 1) ejendomsretten til landet og 2) betydningen af det grønlandske sprog.

Med hensyn til den grønlandske *identitet*, drejer det sig først og fremmest om det grønlandske *folks* identitet. Da vi fik selvstyre i 2009, blev vi anerkendt som et folk, det vil sige inden for Danmarks Riges grænser. Når der oprettes en grønlandsk stat, bliver der tale om en ny identitet for det grønlandske folk, nemlig som et folk med egen stat, det vil sige med egen myndighed over både indenrigs- og udenrigsanliggender.

Det vil også sige: Borgerne i den grønlandske stat vil bestå af enhver borger med grønlandsk statsborgerskab og andre med et udenlandsk statsborgerskab. I dag er forholdene således: Størstedelen af befolkningen er af grønlandsk afstamning. Resten er overvejende dansk, men er blevet mere international på det seneste. Naalakkersuisut opfordrer til, at netop disse forhold nøje tages med i betragtning under overvejelserne.

3. Begrebet “grundlov” – hvad betyder det?

Den ældgamle danske lov - “Jydske Lov” – fra 1241 indeholder følgende formaning:

“Loven skal være ærlig og retfærdig, tålelig, efter landets sædvane, passende og nyttig og tydelig, så at alle kan vide og forstå, hvad loven siger.”

Det vil sige: En grundlov er lavet som en **lov**, men tillige også som en grundlov for alle love. Talemåden *“med lov skal land bygges”* er værd at bemærke, på den måde at forstå, at et land skal administreres og styres med baggrund i love, som et lands samlede befolkning skal følge.

En **grundlov** er noget andet. Der findes endnu ikke en almen gyldig definition, men hvad en grundlov er kan forklares på denne måde:

“Det er i enhver stat nødvendigt at have regler for, hvilke organer der skal have den højeste myndighed, og hvordan arbejdsdelingen mellem disse organer skal være. Fælles for alle de

stater, vi normalt sammenligner os med, er, at disse regler findes i en skreven forfatning, en grundlov.

Forstået på den måde er en forfatning først og fremmest bestemmelser om adskillelse af magten i en stat, især om magtens deling i en lovgivende, udøvende og dømmende magt. Ud over det indeholder en forfatning bestemmelser om rettigheder og pligter for borgerne og de enkelte individer, på den måde at forstå, at myndighederne skal respektere, at de enkelte individer er beskyttet af forfatningen. Endelig indeholder en forfatning bestemmelser om myndighedernes forpligtelser over for borgerne. Staten skal være til for borgerne, og ikke omvendt.

Love, bekendtgørelser, forordninger m.v. skal følge forfatningen. Ingen lov må være i strid med forfatningen. Til gengæld kræves det af borgerne, at de alle skal respektere og følge forfatningen og være loyale over for denne.

Endelig er det vigtigt at bemærke, at en forfatning er med til at skabe sammenhold hos et folk, og forstået på den måde betyder en forfatning meget.

4. Hvorfor skal grønlænderne have en grundlov?

Naalakkersuisut har vedtaget, at

”Forfatningskommissionen udarbejder udkast til en forfatning for Grønland, der skal træde i kraft den dag Grønland bliver en selvstændig stat. Forfatningens formål er, at blive det demokratisk vedtagne lovgrundlag for en selvstændig suveræn grønlandsk stat. Udkastet vedlægges en betænkning, der specificerer forfatningens bestemmelser.”

Det vil sige: Inatsisartut vedtog i 2016, at der skal udarbejdes en forfatning for et selvstændigt Grønland. Som følge heraf meddelte Naalakkersuisut i 2017, at arbejdet påbegyndes med oprettelsen af en forfatningskommission, der skal udarbejde et udkast til en forfatning.

I Grønlands forfatningshistorie er tanken om en egen forfatning for Grønland ikke ny. Som en reaktion mod de trange levevilkår for grønlænderne i 1850-erne og -60-erne udarbejdede Forstanderskaberne i 1863 en ”grundlov”, som de kaldte ”Gamle sædvaner. Som bør bevares af grønlænderne, og som er ved at forsvinde hos visse nulevende.”

Dette kan også tages som et eksempel på, at en grundlov kan tjene som et nyttigt redskab til at skabe et mere stabilt, værdigt og enighedssøgende samfund. For de personer, som udarbejdede grundloven dengang, og som bl.a. bestod af Samuel Kleinschmidt (1814-1886) og Rasmus Berthelsen (1827-1901), havde den målsætning at det samfund, som i deres

Samuel Kleinschmidt

samtid var ved at gå i opløsning, skulle rejse sig igen.

“Gamle sædvaner” vidner også om en søgen efter noget, hvor folk har brug for et fælles grundfæste. Dengang omformulerede Forstanderskaberne de traditioner, som grønlænderne i årtusinder havde fulgt og overlevet på til et regelsæt, for at den grønlandske traditionelle kultur ikke skulle gå i glemmebogen.

En forfatning kan også have en funktion som et redskab til at løse eller undgå konflikter, uenigheder og tvister i samfundet. I den forstand kan en forfatning tjene som et redskab til at skabe bedre sammenhold og enhed blandt forskellige grupper i samfundet.

Ved at tjene som et fælles samlingsmærke kan en forfatning også bane vejen for en bedre fremtid for samfundet.

På samme måde som 1950-erne og – 60-erne har det grønlandske folk i dag behov for at genfinde sig selv som mennesker, samfund og folk, hvilket blandt andet kan opnås gennem formuleringen af nogle regler i en forfatning.

Rasmus Berthelsen

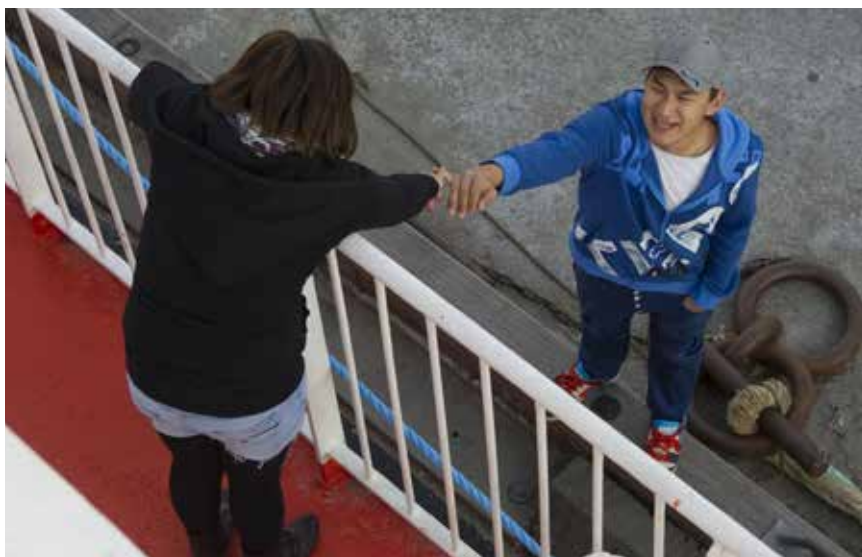
5. Borgerinddragelse

Naalakkersuisut har vedtaget følgende bestemmelse vedrørende borgerinddragelse:

“Forfatningskommissionen skal under sit virke søge at nå ud til alle byer og bygder. Kommissionen skal sørge for at møde befolkningen, præsentere foreløbige overvejelser og få umiddelbare reaktioner på faktuelle, principielle og værdimæssige overvejelser, som kommissionen aktuelt beskæftiger sig med. Kommissionen kan benytte såvel almindelige møder, konferencer samt moderne medier og platforme m.v. i dette arbejde.”

Det vil sige: At det helt klart kræves af kommissionen, at denne inddrager borgerne i udarbejdelsen af forfatningen. Og det stopper ikke her. Enhver borger – fra børn til ældre – gives mulighed for at deltage personligt i dette betydningsfulde arbejde.

Erfaringerne fra udlandet viser, at såfremt alle formål og mål skal opnås, er det nødvendigt med en forudgående information og oplysning til borgerne.

Det er nærliggende at erindre sig princippet om det "frie, forudgående og informerede samtykke" som eksempel til efterfølgelse, fordi det først og fremmest så må sikres, at borgerne får adgang til al offentligt kendt viden og information, såfremt borgerne skal have en reel medindflydelse og være med til at tage stilling til spørgsmål og den aktuelle debat.

På nuværende tidspunkt er dette arbejde igangsat. Denne pjece "Forfatningsarbejdet - kort fortalt" er det første i rækken. Når det første udkast til forfatningen foreligger, vil det ligeledes blive udgivet som et hæfte, og vil indeholde mere uddybende noter. Dernæst igangsættes en offentlig høringsproces vedrørende udkastet.

Som bekendt har Covid 19 nu i længere tid holdt os i usikkerhed, og vil uden tvivl gøre det i et stykke tid endnu. Kommissionen er nu tilbageholdende med at skulle rejse rundt til alle byer og bygder, og har i stedet valgt at benytte medierne og de sociale medier i endnu større udstrækning.

Under alle omstændigheder er borgerinddragelsen ikke blevet udelukket, men det er målet, at den realiseres med brug af andre metoder.

6. Program for perioden 2020-2021

Som allerede nævnt, er det på grund af Covid 19 meget usikkert, hvorvidt kommissionens planer reelt vil kunne gennemføres til punkt og prikke.

Men med hensyn til det almindelige arbejde med forfatningen, er kommissionens arbejde inddelt i følgende trin:

- 1) En idèfase
- 2) En fase med udarbejdelse af et udkast til forfatningen
- 3) En fase med indledende oplysnings- og informationsarbejde
- 4) En fase, hvor første udkast til forfatningen sendes ud i offentlig høring
- 5) En fase, hvor høringssvarene fra den første høringsrunde bearbejdes
- 6) En fase hvor det andet udkast til forfatningen sendes ud i offentlig høring
- 7) En fase, hvor høringssvarene fra den anden høringsrunde bearbejdes
- 8) En fase, hvor forslag til Grønlands Forfatning udarbejdes
- 9) En fase, hvor betænkningen udarbejdes, samt
- 10) Dato for aflevering af betænkningen til Naalakkersuisut.

I skrivende stund er arbejdet med pkt. 2 og pkt. 3 nu i fuld gang.

Vedrørende de enkelte punkter kan vi meddele, at der forud for hver overgangsfase bliver sendt en meddelelse herom.

Vi kan også bemærke, at der bliver afholdt offentlige debatter. I den forbindelse har vi også kendskab til, at KNR selv har planer om at afholde offentlige debatter.

Med hensyn til den samlede plan fra nu af og frem, er det således kommissionens mål, at betænkningen afleveres til Naalakkersuisut næste år, i slutningen af december 2021. Dog er Naalakkersuisut åbne over for en mulig forlængelse af arbejdet.

Anvendt litteratur

Departementet for Finanser: Kommissorium for Forfatningskommissionen offentliggøres. 29. marts 2019.

https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2019/03/2903_forfatningskommission

Departementet for Finanser: Forudsætninger for rammerne i kommissoriet for Forfatningskommissionens arbejde.

29. marts 2019. https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2019/03/2903_forfatningskommission

Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 (lov nr. 169).

https://ina.gl/media/2526805/d-inatsisartut-website-inatsisartutgl-media-2803731-danmarks_riges_grundlov.pdf

En version af samme tekst omskrevet til nugældende grønlandsk retskrivning kan hentes her:

https://tunngavik.gl/internationale-konventioner?sc_lang=kl-gl

Heinrich, Jens: Kalaallit Nunaata politikikkut ineriartornera. Grønlands politiske udvikling. Ilinnisiorfik Undervisningsmiddelforlag, 2016.

Inatsisartuts Bureau: Grundloven – *hvorfor og hvordan?* Inatsisartuts Bureau. Nuuk, 2002.

Bogen kan hentes her: https://ina.gl/media/2545085/grundloven_da.pdf

Møller, Lars: ilerkutokaussut. kalâtdlinit iperagagssâungitsut, kingugdlît ilâunut áungalersut. Atuagagdliutit nr. 10, januárip 31, 1913. <https://timarit.is/page/3770169?iabr=on#page/n0/mode/2up/search/ilerkutokaussut>

En version af samme tekst omskrevet til nugældende grønlandsk retskrivning kan hentes her:

https://tunngavik.gl/internationale-konventioner?sc_lang=kl-gl

Møller, K. Kisbye aamma J. Karup Pedersen: erkart~ussissokarneq. Retsvæsenet. Kulturrådip nakiterititâ. Sydgrønlands Bogtrykkeri, Godthåb, 1955.

Oldendow, Knud: Den grønlandske samfundslære. kalâtdlit inuiakatigigtut nålagkersugaunerat. Nûngme sineríssap kujatdliup nakiteriviane, 1931.

Poulsen, Jens: inuínait nålagkersuekataunerat. Uaniittoq: Lars Møller Lund. kalâtdlisut 1. Ministeriet for Grønland 1971.

Rigsombudsmanden på Færøerne: Første Flagdagsbetænkning. Redegørelse fra Formanden i Grundlovsudvalget overrakt flagdagen 2004. Rigsombudsmanden på Færøerne, 2004.

Vahl, Bolatta og Naduk Kleemann (red.): Grønland i tal 2020. 2. udgave. Grønlands Statistik, 2020.

<http://www.stat.gl/publ/da/GF/2020/pdf/Gr%C3%B8nland%20i%20tal%202020.pdf>

Forfatningen skal være baseret på og danne ramme om det grønlandske folks kultur, sprog og identitet.

